

Högskolan
Kristianstad

IKT I HÖGSKOLAN KRISTIANSTADS LÄRARSTUDENTERS SJÄLVSTÄNDIGA ARBETEN - EN KARTLÄGGNING

**RAPPORT I UTVECKLINGSPROJEKTET "BEDÖMNING OCH EXAMINATION – ETT UT-
VECKLINGSPROJEKT INOM RAMEN FÖR KK-STIFTELSENS SATSNING PÅ IT I LÄRARUT-
BILDNINGEN"**

LARS-ERIK NILSSON

Kristianstad 10 oktober 2010

IN PARTNERSHIP WITH THE

Knowledge Foundation

IKT i Lärarstudenters självständiga arbeten –En kartläggning.

Detta är en rapport om studenters kunskaper och kompetens att använda digitala redskap så som det kommer till uttryck i deras examensarbeten. Kartläggningen har genomförts inom projektet Bedömning och examination – ett utvecklingsprojekt inom ramen för KK-stiftelsens satsning på IT i Lärarutbildningen. Kartläggningen har presenterats som en första version i oktober 2010. Syftet med kartläggningen är att undersöka hur studenter använder IKT i det självständiga arbetet.

Projektledare

Lars-Erik Nilsson

INLEDNING

Följande kartläggning har genomförts inom ramen för projekten Bedömning och examination som är ett utvecklingsprojekt inom ramen för KK-stiftelsens satsning på IT i Lärarutbildningen¹. En utgångspunkt för det KK-stiftelsefinansierade projektet är att bedömning och examination är ett av högskoleutbildningens viktigaste kvalitetsinstrument. I projektet studeras kursplaners utformning i samband med ansökan till examensrätt för lärarutbildning. Dessutom studeras olika bedömningsformer och teknikens betydelse för dessa. IKT i Examensarbetet som examinationsform är ett av de områden som projektet valt att studera. En kartläggning presenteras i denna rapport.

EXAMENSMÅLEN OCH DIGITAL KOMPETENS

Examensordningens mål för lärarstudenters kunskap och kompetens att använda IKT lyder; "visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna". Detta mål uppvisar stora likheter med men också betydande skillnader mot tidigare mål i examensordningen. En skillnad är att det talas om digitala verktyg. Formuleringen kan uppfattas som en begränsning i förhållande till det tidigare målet som talade om informationsteknik. Samtidigt kan formuleringen ses som en tydligare öppning mot de mer omfattande beskrivningar av digital kompetens som till exempel finns i Europarådets beskrivning². Att studenterna skall kunna granska användning av digitala verktyg kritiskt bör till exempel kunna uppfattas som att målet också omfattar värderingsförmåga. Därmed kan en länk upprättas till de högskolegemensamma målen. Målet utsträcks till den totala pedagogiska verksamheten inte enbart till pedagogisk utveckling. Den nya formuleringen tyder också på att kravet på kunskap utsträcks från att gälla massmedia till att nu omfatta medier. Formuleringen om digitala miljöer kan uppfattas som det nu handlar om att behärska sociala media och diskursiva kommunikationsformer inte enbart former som traditionellt kännetecknas av envägskommunikation. Målet kan fortfarande uppfattas som att det enbart gäller förmåga att använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten.

¹ För information om projekten se Högskolan Kristianstad (2009) IT i Lärarutbildningen. Ansökan om medel för kunskapsöversikt och utveckling av resurser/moduler avseende bedömning och examination i lärarutbildningen. Högskolan Kristianstad 2009-11-30. Dnr 2203/139-09, KK-Stiftelsen (2010) Kanslibeslut. Ärende: Ansökan ang. bedömning och examination inom lärarutbildningen. Ett utvecklingsprojekt inom ramen för satsningen på IT i Lärarutbildningen. 2010-03-16. Dnr 2010/0004, KK-Stiftelsen (2010) Avtal. Bedömning och examination – ett utvecklingsprojekt inom ramen för satsningen på IT i Lärarutbildningen. KK-stiftelsen 2010-12-04, Dnr 2010/0004, Högskolan Kristianstad 2010-04-08 Dnr 2203/139-09 samt Plattformen för Forskning om Verksamhetsförlagd Utbildnings information på Högskolan Kristianstads webbplats http://www.hkr.se/templates/Page_4624.aspx besökt 2010-08-07

² Nyckelkompetenserna presenteras i Europaparlamentet. (2006). Om nyckelkompetens för livslångt lärande. 2006/962/EG. Europaparlamentet ger på sidan 16 en definition av vad digital kompetens kan vara " Digital kompetens innebär säker och kritisk användning av informationssamhällets teknik i arbetslivet, på fritiden och för kommunikationsändamål. Den underbyggs av grundläggande IKT-färdigheter, dvs. användning av datorer för att hämta fram, bedöma, lagra, producera, redovisa och utbyta information samt för att kommunicera och delta i samarbetsnätverk via Internet.". I Europeiska Kommissionens skrift. "En digital agenda för Europa", KOM(2010) 245 slutlig/2E. förs digital kompetens fram på sidan 7 som ett etablerat begrepp var innebörd inte diskuteras men som kommissionen slår fast att det råder brist på. Listor över delar av digital kompetens finns också utanför EU-området. National Council for Accreditation of Teacher Education ger exempel på vad lärarutbildningar skall klara att utbilda kring i skriften Professional Standards for the Accreditation of Teacher Education Institutes.

EXAMENSMÅLEN I DEN LOKALA KONTEXTEN

Lärosäten har rättighet att utvidga examensordningens mål. Examensordningens mål skall alltså uppfattas som lägsta godtagbara standard. Kristianstads utbildningsplaner såväl för den gamla lärarutbildningen som den nya gör ingen sådan utvidgning i själva utbildningsplanen. En sådan har funnits tidigare men den viktigaste utvidgningen sker genom tillägg till utbildningsplanen i form av bilagor, genom preciseringar i kursplaner och genom bedömningskriterier som utformats för de enskilda kurserna³. Bilagorna kan ses som delar i en progressionsmatris. Bilagan som beskriver biblioteket ger till exempel i uppdrag åt biblioteket att arbeta med studenternas informationskompetens och särskilt den informationskompetens de behöver i arbetet med examensarbetet⁴. IKT-planen innehåller en matris som visar var i utbildningen olika moment kommer in. Matrisen täcker in handhavande, kunskap om program, fördjupning kring ämnesområden, och att "ha möjlighet att göra sitt examensarbete med IKT-inriktning i samarbete med skolor som har särskilt engagerat sig i hur datorn kan användas för att utveckla undervisningen"⁵.

De lokala bedömningskriterierna innehåller också kriterier som pekar direkt eller indirekt på digitala kompetenser som kommer att bedömas. För godkänt krävs till exempel att

Urvalet av material visar på en tillfredställande förståelse för vikten av vetenskaplig förankring av forskningsfrågan. Sökningen efter material är tillfredställande dokumenterad och hänvisningar sker i första hand till vetenskapliga studier. Informationsresurser har utnyttjats på ett tillfredställande sätt.⁶

Målet täcker in studenters förmåga att söka information från olika resurser. För godkänt krävs också av studenterna:

Beskrivning av arbetsgång och etiska överväganden görs på ett tillfredsställande sätt. Det framgår vilka verktyg för datainsamling som använts och valet motiveras tillfredsställande.⁷

Även bedömningskriteriet för analys innehåller en motsvarande beskrivning:

Resultat med analys presenteras på ett tillfredsställande sätt. Några analytiska poänger görs på grundval av resultatet. Tydlig struktur i presentationen. Det framgår vilka verktyg för analys som använts och valet motiveras tillfredsställande.⁸

Ännu tydligare pekas IKT målet ut när det gäller presentation av examensarbetet. Beskrivningen är emellertid begränsande och ser arbetet som text:

Det finns en godtagbar användning av datorns möjligheter till textbehandling⁹.

Genomgående i dokumenten finns en framskrivning av IKT som något som skall genomsyra olika delar av utbildningen och det finns ett fokus på såväl kunskaper, som färdigheter och värderingsförmåga. Dessutom skrivs bedömningskriterier fram på ett sådant sätt att det finns beröring mellan generella vetenskapliga mål och digital kompetens. Det finns därmed rimliga

³ Utbildningsplan lärarutbildningen Högskolan Kristianstad, Fastställd av nämnden för utbildningsvetenskap 2002-06-20, bilaga 4, IKT-plan i lärarutbildningen (Dnr 1622/333-02) och bilaga 6, VFU-plan: Plan för den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen.

⁴ Utbildningsplan lärarutbildningen Högskolan Kristianstad, Fastställd av nämnden för utbildningsvetenskap 2002-06-20, bilaga 3, Bibliotekets roll i lärarutbildningen lärarutbildningen (Dnr 1622/333-02)

⁵ Utbildningsplan lärarutbildningen Högskolan Kristianstad, Fastställd av nämnden för utbildningsvetenskap 2002-06-20, bilaga 4, IKT-plan i lärarutbildningen (Dnr 1622/333-02) och bilaga 6, VFU-plan: Plan för den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen.

⁶ Bedömningskriterier på grundnivå, Lärarutbildningen, Högskolan Kristianstad

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

förutsättningar för att examensarbetet skall kunna granskas i förhållande till dessa mål och kanske också ligga till grund för en kvalitetsvärdering. Det vill säga, det finns goda förutsättningar att kontrollera studenters digitala kompetens som den kommer till uttryck genom målen för examensarbetet. Det är en kartläggning av denna kompetens som den kommer till uttryck i studenternas examensarbeten som följande avsnitt behandlar.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Projektet "Bedömning och examination – ett utvecklingsprojekt inom ramen för KK-stiftelsens satsning på IT i Lärarutbildningen" har som övergripande mål att studera IKT i bedömning. Intresset gäller vad som bedöms, hur det bedöms och vilka förutsättningar som finns för bedömning. Syftet med kartläggningen är att undersöka hur studenter använder IKT i bedömningsformen det självständiga arbetet. Frågeställningarna är:

- Hur använder studenterna IKT i olika delar av det självständiga arbetet?
- Hur använder studenterna IKT för att färdigställa slutprodukten?

METOD

En inventering genomfördes av studentarbeten uppladdade mellan 2001 till 2009 för att välja ut arbeten för studien. Inventeringslistans innehåll användes för att bestämma ett lämpligt år för att göra ett urval av examensarbeten för granskning av hur studenterna använder IKT och värderar denna användning. Under åren 2001 till 2009 har det varje år producerats under 10 procent examensarbeten med IKT-innehåll. Lägst andel arbeten producerades 2004, strax efter att ITiS hade avslutats. Högst andel arbeten producerades 2009. I genomsnitt produceras strax under 5 procent vilket kan förefalla rimligt med tanke på att många forskningsproblem konkurrerar om utrymmet. Under den senare perioden kan det argumenteras för att de flesta av studenternas arbeten inkluderar IKT i någon form. Utvecklingen över tid visar att digital teknik successivt fått betydelse som innehåll i alla examensarbeten. Arbeten som handlar om individuella utvecklingsplaner kan mycket väl beröra de former som används för dokumentation till exempel i vilken mån digitala verktyg för dokumentations används. Arbeten om film i undervisningen kan mycket väl inkludera hur elever använder teknik för inspelning och redigering. I ett arbete undersöks elever musikvanor och de media de använder för att lyssna och för att musicera får en framträdande roll.

Examensarbetenas IKT-innehåll varierar starkt. Vissa teman återkommer emellertid. Fram till 2008 är det relativt vanligt med intresse för datoranvändning i skolform/ verksamhet/ämne. Det kan handla om datoranvändning i förskolan, massmedia eller film i skolan eller religion på Internet. När det gäller teknik kan man se att intresset förändras över tid från fokus på datorer, till internet och så småningom mobiltelefoner. På samma sätt skiftar intresset för applikationer från program i datorn till sociala media i mobiltelefonen. De problem som tas upp skiftar också över tid. Genomgående finns ett intresse för skrivande. Datorer betydelse för skrivinläring eller betydelsen av ett förändrat textbegrepp kan vara teman men de behandlas utifrån aktuella skrivformer. Det flesta ämnen har någon tillämpning som uppmärksammas till exempel användning av GIS, LegoDacta, bildhantering, musikprogram, filmskapande, Vissa problemformuleringar kan relateras till de allmänna delarna av lärares arbete till exempel elektronisk dokumentation, mobbing, bloggning, spel, bedömning och fusk. Även ämnesapplikationer och allmänna problem kan ha en tidsbunden karaktär och endast intressera under några år. Intresse för distansutbildning och portfoliodokumentation finns till exempel före 2005, medan bloggar och mobiltelefoner debuterar 2008. Genomgången visar att

det fortfarande är möjligt att skriva om naturvetenskapligt arbete, fysisk aktivitet, lek, främlingsfientlighet, begåvning, lärobokillustrationer, användning av stegräknare, tvåspråkighet, utomhusdidaktik, dokumentation eller informationssökning utan att IKT uppmärksammas vid kontextualisering eller problematiseras.

Urvalet genomfördes 2010. Examensarbeten från verksamhetsåret 2009 valdes för att det fanns en god representation av examensarbeten som hade ett IT-innehåll. När det gäller studenternas egen användning av IKT för att genomföra sina studier förhåller det sig annorlunda. Eftersom arbetena måste lämnas in i elektronisk form så har valet av år mindre betydelse. Avgörande för val av år blev istället faktumet att word-versioner fortfarande fanns tillgängliga för granskning. Detta krävdes för att kunna ge ett bra svar på frågan hur studenterna utnyttjar tekniken vid produktionen av arbetet.

Utifrån en bedömning av hur lång tid det skulle ta att granska examensarbetena och tillgängliga projektmedel bestämdes att 25-30 arbeten skulle kunna analyseras. En sökning genomfördes på det totala antalet registrerade arbeten i lärarutbildningen¹⁰. De första 30 arbetena i datapresentationen valdes ut, och arbetena laddades ner. I de fall en författare skrivit mer än ett arbete valdes endast ett arbete ut för nedladdning. Av de första 30 träffarna fanns 27 arbeten i fulltext. Dessa lästes i sin helhet medan endast abstractet lästes för övriga 3. Avsnitt som behandlade IT-användningen kopierades över i ett Excel-ark och kategoriserade utifrån rapportens frågeställningar. Arbetena kompletterades sedan med sin word-kopia och granskades utifrån hur studenterna använt olika funktioner för att strukturera och formatera sina texter samt representera innehållet medialt.

RESULTAT

Kan det självständiga arbetet ge oss information om hur studenterna behärskar nödvändiga kunskaper om, färdigheter i och kan kritiskt värdera när de väljer litteratur och formulerar problem? Examensarbetena visar att studenterna generellt använder sig av kurslitteratur, metodböcker och offentliga dokument för att orientera sig om sitt problem. Endast i ringa omfattning refereras vetenskapliga studier. Trots att studenter under sin utbildning orienteras om elektroniska databaser och den vetenskapliga litteratur som finns tillgänglig så visar vare sig referenser eller litteraturlistor på att sådana används i större omfattning. Dominansen av tryckta källor i examensarbetena är så stor att det är rimligt att utgå från att det är från dessa studenter hämtar sin information om problemområdet¹¹. Om flertalet källor hade varit vetenskapliga studier eller rapporter hade det funnits skäl att vara försiktig med slutsatsen

¹⁰ Muntlig kommunikation med bibliotekarie Hans Pålsson vid Högskolan Kristianstads bibliotek. Enligt ansvariga för Divaportalen vid högskolans bibliotek finns det ingen garanti för att de arbeten som listas i databasen motsvarar det totala antalet examinerade arbeten. Det är inte heller givet att arbeten som registrerats på 2009 verkligen är skrivna då. Det visade sig till exempel att ett av arbetena skrivit 2005 enligt försättsbladet. Att arbeten som listats 2009 är märkta hösten 2008 är mindre förvånande eftersom arbetena tillhör kursen för höstterminen 2008 men examineras först i januari 2009.

¹¹ Att detta är en rimlig slutsats visar Nilsson (2009) i studien. Imitatio or plagiarism? A critique of assumptions behind plagiarism detection services där 243 examensarbeten ur en körning av examensarbeten i ett textjämförelsesystem har detaljgranskats. Motsvarande problem diskuteras av Nilsson och Grytzell (2009) i examensarbetet Plagiering och Urkund, En undersökning om textjämförelseprogram är lösningen på plagieringsproblematiken. Samtidigt riktas i dessa texter en kritik mot en alltför stor tilltro till textjämförelsesystem bland annat på grund av att de inte kan söka i tryckt material och elektroniska källor som är lösenordsskyddade. Nilsson och Grytzells studie visar att om man söker manuellt i tryckta källor så hittar man träffar i dessa som inte fångats upp av textjämförelsetjänsterna. Studien bygger emellertid på få arbeten och författarna redovisar svårigheter att genomföra sådana tester manuellt mot tryckt litteratur.

men litteraturlistorna domineras av "kurslitteratur" och offentligt tryck. En alternativ förklaring när det gäller vetenskapliga artiklar skulle då kunna vara att studenterna refererar till dessa som om de vore tryckta istället för att referera till dem som elektroniska källor som de hämtat ur bibliotekets tillgängliga databaser. Även i andra fall skulle det kunna vara så att studenter anger den tryckta källan bakom material som de funnit på nätet istället för den elektroniska källan. Ett examensarbete innehåller en litteraturlista som styrker ett sådant antagande¹². I den anges studenters arbeten från utbildningar i södra Sverige som tryckta källor utan referens till de databaser där de finns. De kan naturligtvis ha beställts till biblioteket av studenten men då borde rimligen studenten ha fått beskedet att arbetena kan hämtas från nätet.

Det är en vanlig föreställning att studenter bygger sina framställningar på elektroniska källor och att de klipper och klistrar¹³. Det som talar mot att det skulle förhålla sig så är att det finns få exempel på klippa och klistra i Högskolan Kristianstads studenters examensarbeten när de körs i textjämförelsetester¹⁴. Andelen textöverlappningar på löpande text är liten. De få exempel som förekommer avser korrekt refererade avsnitt i huvudsak till förordningstexter, till standardtexter, till delar av innehållsförteckningar och referenser i litteraturlistan som delas med andra författares texter, men till och med överlappningen mot referenser är liten. Det visar sig att om en kontroll av dessa arbeten genomförs manuellt så kan textöverlappningar på tryckta källor identifieras, texter som skrivits in manuellt. Avsnitt som har skrivits av från böcker är vanligare än avsnitt som har kopierats från internet.

Tabell 1 Examensarbeten med viss procentuell andel elektroniska källor

Procent elektroniska källor av det totala antalet	Antal examensarbeten N=30
0-5	3
6-10	7
11-15	6
16-20	3
21-25	2
26-30	3
31-35	1
36-40	
40-45	
46-50	2
Ej fulltext	3

¹² Davidsson, Malin (2009) Leken som metod för att bearbeta barns traumatiska händelser. Hämtad från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:231332/FULLTEXT01> 2010-07-24

¹³ Denna föreställning är flitigt förekommande i diskussioner av studenters skrivande, särskilt i litteratur om plagiering. Se till exempel Ashworth och Bannister 1997, Blum 2009, Nilsson 2008

¹⁴ För en studie av hur studenter vid Högskolan Kristianstad överlappar mot Internetkällor och andra examensarbeten se ovan nämnda studier av Nilsson och Grytzell-Månsson och Nilsson.

Om studenterna redovisar samtliga källor så finns det mycket som talar för att de främst förlitar sig på tryckt material. En genomgång av referenslistorna i examensarbetena visar att 8 av arbetena har 10 procent eller färre elektroniska källor, 19 har 20 procent eller färre. Andelen elektroniska källor framgår av tabell 2. Den resterande delen är tryckta källor. Undantag finns dock. Endast 2 arbeten har ungefär lika stor andel (49 procent) elektroniska som tryckta källor. Det ena arbetet behandlar religiösa konflikter och har ett stort inslag av elektroniska myndighetsdokument, tidskrifts- och tidningsartiklar¹⁵. Dessutom förekommer hänvisningar till en mejlväxling med Nyamko Sabuni och Jan Hjärpe. Det andra arbetet handlar om debatten kring Levande Historia och har hämtat en stor del av de artiklar som ingår i empirin från databaser på nätet¹⁶. Referenslistan utformas efter historiedisciplinens principer och intervjuerna finns med som muntliga källor. Sparsamt förekommer att muntlig kommunikation, bild eller film redovisas i källförteckningen.

Kritisk och säker användning av digital teknik som det står i examensordningen¹⁷ kan syfta på studenters förmåga att välja rätt informationskällor och kanaler. Det är förhållandevis ovanligt att studenterna redogör för hur de har sökt och redovisar sina överväganden vid val av källor. Undantag är till exempel uppsatser i som skrivs utifrån historievetenskaplig inriktning:¹⁸

”Urvalet av dessa artiklar har gjorts genom sökning av artiklar som behandlat ämnet: Sökningen gjordes både direkt hos de största dagstidningarnas hemsidor, men även via söktjänster såsom Presstext och Affärsdata⁵. Utifrån det material som kom fram i samband med sökningen, har det därefter gjorts ytterligare ett urval och då baserat på att få fram en så pass stor bredd av argumenten som möjligt och givetvis att artiklarna skulle kunna ge svar på mina frågeställningar.” [Fotnot i originaltexten]

Författaren till denna text redogör för typ av tryckta texter den har sökt efter, för var den har sökt och ger också hänvisningar till urvalsprinciper. Man skulle kunna tolka övervikten av tryckt material som att studenterna inte uppfattar elektroniska källor som tillförlitliga. Det är inte ovanligt att källor som till exempel wikipedia pekas ut som otillförlitliga. I utbildningsdiskussioner om studenters källanvändning används sådana argument som skäl för att inte inkludera sådana källor. Motsvarande argument saknas emellertid i examensarbetena. Denna typ av källor liksom, tidningar och personliga webbplatser förekommer ändå i liten omfattning i litteraturgenomgångar, metodavsnitt, men också som empiriskt material. Endast i några fall finns de representerade.

Insamling av material

Datainsamlingen börjar med att studenterna letar efter lämpliga sätt att samla in empiri. En vanlig kontakt som redovisas är den som etablerats under verksamhetsförlagd utbildning. Det nämns också att studenterna letar efter lämpliga möjligheter till empiriinsamling på kommuners och skolors hemsidor. Vid dokumentstudier kan tidningars hemsidor, litteratur eller politiska dokument som finns tillgängliga på internet ge sådana möjligheter. Studenterna tar kontakt med presumtiva informanter eller lokaliserar andra källor som kan ge underlag för

¹⁵ Ekdahl, Ida (2009) Inte utan min slöja. Hämtat från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:280512> 2010-08-04

¹⁶ Edwardsson, Peter (2009) Kampen om historien. Levande eller statlig historia i skolan. Hämtad från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:289266> 2010-07-23

¹⁷ Högskoleförordningen SFS 1993:100, bilaga 2

¹⁸ Edwardsson, Peter (2009) Kampen om historien. Levande eller statlig historia i skolan. Hämtad från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:289266> 2010-07-24

insamling av empiri. Kontakten sker ofta via telefon eller med mejl innan någon personlig kontakt sker.¹⁹

Studenterna lär sig under sin lärarutbildning att samla in material för bearbetning och analys. Till de metoder de får lära sig hör observation, enkätintervjuer och intervjuer. I examensarbetena dominerar den metod studenterna kallar semistrukturerade intervjuer bland de insamlingsmetoder som valts. Fördelningen mellan några angivna metoder redovisas i tabell 3.

Tabell 2 Antal arbeten som använder olika datainsamlingsmetoder

Metod	Antal arbeten N=30
Observation/video	1
Intervju/pappersenkät	3
Intervju/ljudupptagning	9
Intervju/anteckningar	2
Intervju/mejl	1
Kombination	7
Dokumentinsamling	3
Mätning/stegräknare2007	1
Fulltext saknas	3

Vid intervjuer får elektroniska verktyg ett tydligt genomslag.

Under intervjuerna användes en diktafon för att få informantens svar så tydligt och ordagrant som möjligt (Bryman, 2002). Informanterna blev informerade om att det inspelade materialet skulle raderas då informationen använts. En annan fördel med att använda diktafonen var att den underlättade arbetet med transkriberingen och gjorde att intervjun kunde återskapas så ordagrant som möjligt. Valet att transkribera intervjumaterialet gjordes för att få en överblick och tydligare se likheter och skillnader samt att underlätta kategoriseringen av svaren.²⁰

När det gäller valet av insamlingsform vid intervjuer diskuteras genomgående för och nackdelar. Författarna till ett arbete visar att de är medvetna om att digital teknik finns att tillgå och att deras val att genomföra intervjuerna med stöd av fältanteckningar kan ha konsekvenser. I metoddiskussionen påpekar de att det har fungerat bra att anteckna för hand eftersom de har varit två som har observerat och antecknat men:

Med facit i hand hade det varit praktiskt att också använda en digital diktafon vid intervjutillfällena. Det hade gett möjlighet att ägna större uppmärksamhet på själva intervjuerna samt att kunna kontrollera om något fallit bort eller inte uppmärksammats.²¹

¹⁹ Examensarbeten exempel

²⁰ Se Andersson, Emma och Ekström, Andreas (2009) *Fysisk aktivitet på fritidshemmet: en intervjustudie om hur fritidspedagoger förhåller sig till barns fysiska aktivitet på fritidshemmet*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. S 16 Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:304495>

²¹ Se Andersson, Filip och Bosevska, Natali (2009) *Genus i förskolan: En studie om pedagogers förhållningsätt till genus i förskolan*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:296795> s . 42

I de olika arbetena förekommer många argument för och emot tekniskt stöd. Det anses vara enklare att hålla reda på vad som faktiskt har sagts om ljudupptagning används. Tydligt och ordagrant är positiva formuleringar av förväntningar på tekniken. Studenter menar i argumentationen för ljudupptagning att de kan fokusera på intervjun. I ett arbete betonas att de kan koncentrera sig att registrera även ansiktsuttryck, gester och mimik. Samtidigt för studenterna fram att ljudupptagning kan störa och göra att respondenten spänner sig. Tekniken anses kunna innebära ett större störningsmoment än till exempel anteckningar.

Fältanteckningar har valts som redskap vid intervjuerna för att skapa en så avslappnad atmosfär som möjligt för den intervjuade. Därför har vi valt bort ljudupptagning då de lätt kan skapa en konstlad situation där den intervjuade pratar "för protokollet". Vi är dock medvetna om att fältanteckningar tyvärr har vissa brister då det som sägs under intervjun alltid kommer att vara en fråga om minne och tolkning.²²

Några studenter har valt bort ljudupptagningar i sina arbeten trots att studenterna är medvetna om att de ger en mer korrekt återgivning. En motivering till att välja bort ljudupptagningar är att de anses intervensera för kraftigt i intervjun. Positivt formuleras det som att det gäller att skapa en så avslappnad miljö som möjligt och negativt som att det gäller att undvika en konstlad situation. I ett arbete betonas att det gäller att skapa ett öppet möte med informanterna, att informanterna får tala mer utförligt och kan ge öppna svar²³. I ett annat arbete betonas att det gäller att undvika det obehag barn kan känna när man ställer in en bandspelare²⁴. Kombination till exempel av ljudupptagning och anteckningar förekommer också:

Som stöd till minnet användes inspelning och fältanteckningar (Denscombe 2000). Intervjuerna spelades in på Mp3. Fältanteckningar fördes också om vilka bilder eleverna valde, när de pekade och förklarade.²⁵

Författare hittar stöd i metodlitteraturen för att använda mer än en insamlingsmetod. Författarna ovan argumenterar för behovet av att kunna se vilka bilder eleverna hänvisar till och var och hur de pekar och gör därmed relevant att ljud inte alltid ger tillräcklig information för att besvara en fråga. Ibland hänvisar studenterna till val av kompletterande metoder för datainsamling som triangulering med stöd av någon metodbok dock inte i något av de arbeten som ingår i urvalet. I vissa fall redogör studenterna för att de tvingats till olika lösningar när

²² Dicksson, Malin och Eliasson, Pernilla (2009) Lärarnas kunskapssyn - vilken kunskapssyn vill lärare i Hässleholms kommun praktiseras i skolan? Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2008. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231252> s. 22

²³ Se Andersson, Filip och Bosevska, Natalie (2009) Genus i förskolan: En studie om pedagogers förhållningsätt till genus i förskolan. Hämtad från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:296795> 2010-08-04

²⁴ I Annell, Ulrika och Hettlesæther, Per, 2009, Barns Internetanvändning - ett arbete om barn i skolår 5 – 7; deras sätt att använda Internet utefter genus. Hämtat från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:231301/FULLTEXT01> 2010-07-23 anser författarna att barn kan känna obehag. I Anderzon, Lisa (2009) Spanskstuderande elevers erfarenhet av och inställning till målspråksanvändning i klassrummet. Hämtad från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=2&pid=diva2:225251> 2010-08-04 är det påverkan från obehaget av att få sin röst inspelad som övervägs.

²⁵ Se Andersson, Karin och Persson, Caroline (2009) Vad är en bra läroboksillustration? Vad tycker elever i årskurs nio om modeller av växthuseffekten. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231354>.

alla informanter inte har velat bli inspelade²⁶. Ett annat argument som används är att studenterna vill skapa säkerhet. Ett tryck på fel knapp eller batterier som tar slut kan äventyra hela insamlingen.

Det förekommer också, som i utdraget ovan att studenterna överväger om valda metoder ger den information de behöver. Sådana överväganden ligger till grund för om man behöver direkt tillgång till handlingar eller kan nöja sig med att tala med informanter om dessa, eller om information kan hämtas från dokument. Studier av pedagogiska praktiker är ovanliga i de arbeten som ingår i den här studien. I ovanstående intervjuar studenterna barn när de talar kring bilder och de hänvisar till behovet att veta vilka bilder barnen pekar på och väljer ut. Kombinationen ljudinspelning och fältanteckningar anses tillräcklig. En lösning på studenternas problem skulle kunna vara att använda videoinspelning. Endast ett av de trettio arbeten som ingår i materialet använder video.

Att filma har en viss fördel och det är att man kan se materialet många gånger och på så vis få ett exakt material. Allt som finns med på inspelningen kan avkodas utifrån sin verkliga kontext. Vid en direkt observation får man veta hur och vad en person gör men varför är det inte säkert att man kan utläsa (Olsson & Sörensen, 2007)²⁷

Författarnas argument för videoinspelning, som upprepas ett par gånger i arbetet, är att det går att spela upp filmen flera gången och betrakta handlingen. Av redogörelsen framgår att författaren vill ha en utförligare bild av det som sker och tillmäter möjligheten att få ett exakt material som representerar en verklig kontext betydelse. Därför tillmäter också studenten kameravinkeln en betydelse och tar upp bristande erfarenhet av att hantera kameran som ett problem. Argumentationen liknar den som förs om ljudinspelning kompletterad med fältanteckningar ovan. Att informationen trots att den enligt studenten speglar den verkliga kontexten endast ger tillgång till vad som utspelar sig men inte varför noteras. Diskussionen förs med hänvisning till metodböcker inte vetenskapliga studier.

Mätning är en vanligt förekommande metod i naturvetenskaper men den finns inte presenterad mer än i ett av de nedladdade arbetena. Vid urvalet gjordes inget för att garantera att examensarbeten som studerar till exempel laborationer i naturvetenskapliga ämnen kom med. Studier i urvalet som behandlar dessa ämnen berör utomhus-pedagogik, Ett arbete om idrott och hälsa bygger på mätningar och använder en stegräknare.

För att genomföra detta placerades en stegräknare på var och en av eleverna i den klass vi valde att undersöka. Stegräknaren var av märket Yamax, vilket är ett stegräknarmärke som Kalmar högskola, Karolinska institutet samt flera amerikanska universitet använder sig av i olika forskningssammanhang (Raustorp, 2007). Som komplement genomförde vi även en

²⁶ Se bland annat Andersson, Josefin och Kjellqvist, Gustav (2009) "Begåvade elever": Några pedagogers sätt att resonera om begåvade elever och om de insatser som görs i dagens skola för att de ska utvecklas till sin fulla potential. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 s. 31. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:226082> och Bengtsson, Sara och Karlsson, Camilla (2009) Utomhusdidaktik i förskolan: "Där finns alla möjligheter utomhus". Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 s. 24. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:221707>

²⁷ Andersson, Anna (2009) Utelek på förskolan: en fallstudie. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 18. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:276212>

mindre enkätundersökning (Bilaga 1) som eleven fyllde i efter var och en av de tre avslutade lektionerna²⁸.

Författarna intresserade sig för aktivitetsgraden hos flickor och pojkar under lektioner i idrott och hälsa. För att mäta aktivitetsgraden har de valt att använda stegräknare. De redovisar också andra mätformer till exempel mätning av hjärtfrekvens utan att redogöra för hur den tekniskt genomförs samt mätning genom enkätsvar. Valet av stegräknare presenteras som tidseffektivt och det blir författarnas avgörande argument för att använda metoden.

Ytterligare en insamlingsmetod förekommer. Fyra av de ingående studierna bygger på studier av dokument. I en av studierna kommer det huvudsakliga materialet från tidningar. Artiklarna listas med webbadresser. En undersökning av debatten kring Forum för Levande Historias uppdrag bygger i huvudsak på digitalt material²⁹, en analys av skönlitteratur bygger på romaner³⁰. En studie behandlar kriminalvårdens arbete. Syftet med författarnas arbete är få en djupare förståelse för de lokala arbetsplanerna. Detta görs utifrån ett innehållsperspektiv och utifrån frågan om hur likvärdiga de är. I arbetet är de lokala arbetsplanerna det primära datamaterialet.

Vi kontaktade rektorn för Region Syd som delgav oss information om hur vi enklast kunde insamla vårt empiriska material till vårt arbete. Därefter tog vi kontakt med de lärare, som rektorn angivit, som var i besittning av respektive anstalts lokala arbetsplan. De berörda lärarna skickade därefter de lokala arbetsplanerna till oss skribenter³¹.

Det förekommer också att intervjustudier kompletteras med dokument. Dessa utnyttjas ibland för att redogöra för studiens kontext men ibland används de som empiri i studien. Det förekommer däremot inte att studenterna för kvalificerade diskussioner som visar om de har insikt i fördelar och nackdelar med den valda metoden när det gäller att studera sådana problem som de själva har valt. Istället fokuserar de till exempel på teknikens tillförlitlighet. Det blir inte heller möjligt att se om studenterna använder metoden på ett kompetent sätt, endast att de gör överväganden som visar att det kan finnas problem med en metod³².

Bearbetning till resultat och analys

Redovisningen av resultat och analys av det insamlade materialet ger få exempel på att studenterna använder sig av digital teknik. De beskrivningar som ges återfinns vanligen i metodavsnitten. Vad läsare får veta är vad författarna har gjort. De får liten insyn i den process i vilken författarna argumenterar för och emot olika val. Det är resultat och analys som produkt

²⁸ Ask, Joakim och Aronsson, Martin (2009) Idrott och hälsa i en åttondeklass: Aktivitetsgrad mätt med stegräknare och synen på lektionsinnehåll ur ett genusperspektiv. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009 s 17 Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=2&pid=diva2:228445>

²⁹ Edwardsson, Peter (2009) Kampen om historien. Levande eller statlig historia i skolan. Hämtad från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:289266> 2010-07-23

³⁰ Carlsson, Patrik och Lindekrantz, Nina (2009) Den enda olycka som finns i världen är de vita: En studie i symboler och intertextualitet i Toni Morrissons roman Älskade. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:222248>

³¹ Borg, Magnus och Persson, Martin (2009) Utbildning inom Kriminalvården: En kvalitativ komparativ innehållsanalys av de lokala arbetsplanerna i Region Syd. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009 s 23. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:221415>

³² Denna observation stämmer väl med de slutsatser som dras i HSV:s rapport "Examensarbetet i den nya lärarutbildningen (HSV, 2006:47R)

snarare än som process som redovisas. De verktyg som har använts behandlas inte som en integrativ del som har betydelse för vilka resultat som genereras.

Den mest frekventa hänvisningen till hur studenterna använder IT handlar om transkribering av materialet. Detta nämns när det gäller såväl ljudupptagningar som video.

Därefter avlyssnades bandinspelningen och en utskrift gjordes av intervjun. Vi valde att lyssna av inspelningarna tillsammans för att kunna hjälpa varandra att korrekt skriva ner det om sades. Enligt Bell (2006) bör man skriva ut de olika svaren på enskilda papper för att lättare kunna finna kopplingar mellan de olika respondenternas skildringar, vilket vi även gjorde.³³

Trots hänvisningar till kursböcker finns få exempel på att studenterna redovisar att det finns olika sätt att hantera material. Vi får veta att de lyssnat på ljudupptagningarna. Ibland görs det relevant att detta har skett i en viss ordning, och huruvida studenterna har delat upp uppgiften mellan sig men argument för varför materialet hanteras på ett visst sätt som utgår från den problemställning de har valt saknas i de flesta fall. Författarnas beskrivning kan möjligen tolkas så att enskilda papper för olika svar gör det enklare att organisera resultatet för analys. Varför just papper är bra för detta och varför inte transkripten omvandlas till tankekartor eller matas in i program för kategorisering framgår inte. Istället fokuserar författarna av ett arbete transkriptets omfattning:

Intervjuerna transkriberades därefter, där antalet dataskrivna text uppgick till 41 sidor.³⁴

Författarna betonar att transkriberingen skedde i samband med diskussion av materialet men inte på vilket sätt detta har betydelse för bearbetningen. Däremot påpekar man att förfarandet, att göra fältanteckningar med penna och papper fungerade tillfredställande:

Med facit i hand hade det varit praktiskt att också använda en digitaldiktafon vid intervjutillfällena. Det hade gett möjlighet att ägna större uppmärksamhet på själva intervjuerna samt att kunna kontrollera om något fallit bort eller inte uppmärksammats.³⁵

Det förefaller inte som om studenterna har uppfattat eller lägger vikt vid att olika former av data kan transkriberas på olika sätt. Ljudupptagningar transkriberas men när fältanteckningar också har förts, när anteckningar om lokaler finns tillgängliga, när bilder har tagits så beskrivs inte hur material kombineras för att på bästa sätt kunna presentera ett resultat och genomföra en analys. Digitalt stöd för att representera data diskuteras endast i ett par arbeten. I det fall då en videodokumentation har genomförts så beskrivs databearbetningen som en transkription utan att särskild vikt läggs vid den speciella typen av data. Att omvandla video till text liksom att redigera och utelämnas ses som relativt oproblematiskt:

Samtliga videoobservationer har transkriberats. Observationerna har gått igenom vid flertalet tillfällen, detta för att inte missa något av betydelse för slutresultatet. De tre videoobservationerna blev en löpande text för att sedan kunna redigeras.³⁶

³³ Andersson, Josefin och Kjellqvist, Gustav (2009) "Begåvade elever": Några pedagogers sätt att resonera om begåvade elever och om de insatser som görs i dagens skola för att de ska utvecklas till sin fulla potential. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 s. 32. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:226082>

³⁴ Andersson, Ingela (2009) Att förebygga och motverka främlingsfientlighet och rasism genom religionskunskapen. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 21. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:294222>

³⁵ Se Andersson, Filip och Bosevska, Natali (2009) Genus i förskolan: En studie om pedagogers förhållningsätt till genus i förskolan. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. s. 42. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:296795>

I ett arbete framhålls betydelsen av transkribering.

Transkribering och sammanställning är omfattande men avgörande för resultat och analys.³⁷

På vilket sätt transkriberingen blir avgörande för resultat och analys går inte att utläsa. Hur oproblematiskt arbete med att färdigställa materialet för analys är framgår såväl av videoanalysen som de arbeten där flera material samlats in. Det finns vare sig beskrivningar av hur material förs samman eller överväganden kring hur det kan påverka resultat och analys.

Även vid mätningar och dokumentanalyser framstår bearbetning av material som något relativt oproblematiskt. Material laddas ner eller hämtas från den apparatur som använts för registrering. Mätningar som genomförs med apparatur som till exempel en stegräknare ses som objektivt registrerade data som kan matas in för nästa steg i studentens undersökning. Samma gäller när lokala dokument från kriminalvården hanteras:

De delar av den insamlade data som vi finner relevanta bearbetar, systematiserar och registrerar vi för att de skall kunna brukas som dataunderlag i vårt examensarbete.³⁸

När studenterna genererar ett resultat handlar det generellt om att skapa kategorier för att kunna presentera sina data. Detta sker genom att resultatet grupperas på olika sätt. Vanligtvis sker sorteringen utifrån fastställda kategorier. En sådan kategorisering kan ske med hjälp av frågorna eller utifrån kategorier som studenterna "uppfattar" i materialet. Kategoriseringsarbetet framstår som manuellt. Kategorier kan sedan användas för att upptäcka likheter eller skillnader.

Intervjuutskriften bearbetades sedan, där återkommande och gemensamma tankar bland respondenternas svar antecknades och sedan kom att bilda de kategorier som resultat- och analyskapitlet består utav.³⁹

Det finns alltså få hänvisningar i dessa faser till sådant som kan betraktas som standardverktyg i olika discipliner även om förståelser om vetenskaplig stringens förekommer i form av hänvisningar till kategorier och kodningsscheman..

Svaren kodades enligt ett av oss bestämt kodnings schema.⁴⁰

Arbeten där enkäter och mätningar genomförts sticker ut från övriga arbeten genom att verktyg för att genomföra beräkningar används. Här finns en föreställning om att resultatgenerering och analys sker genom att materialet bearbetas statistiskt och redovisas genom visuella representationer även när underlaget är litet.

³⁶ Andersson, Anna (2009) Utelek på förskolan: en fallstudie. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 20. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:276212>

³⁷ Bengtsson, Anna och Eliasson, Alexandra (2009) Flickor berättar hemligheter och pojkar slåss!?" - en studie i konflikthantering ur ett genusperspektiv. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:352545/FULLTEXT01>

³⁸ Borg, Magnus och Persson, Martin (2009) Utbildning inom Kriminalvården: En kvalitativ komparativ innehållsanalys av de lokala arbetsplanerna i Region Syd. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009 s 24. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:221415>

³⁹ Andersson, Ingela (2009) Att förebygga och motverka främlingsfientlighet och rasism genom religionskunskapen. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 21. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:294222>

⁴⁰ Andersson, Karin och Persson, Caroline (2009) Vad är en bra lärobokillustration? Vad tycker elever i årskurs nio om modeller av växthuseffekten. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 s. 18. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231354>.

Datorprogrammet Excel har använts som ett hjälpmedel för att hitta dessa eventuella samband.⁴¹

Vid intervjuer och observationer verkar sådana former undvikas. I studier som innehåller mätningar talas på ett tydligare sätt om likheter och skillnader liksom om samband. Studenterna visar inte att de är medvetna om vilka förutsättningar som behövs för att genomföra sådana analyser.

Presentation av arbetet

Examensarbetena finns i de flesta fall uppladdade i databasen som pdf-dokument. Dessa visar visserligen att rubriker och olika formateringar har använts, att det förekommer innehållsförteckningar och bilder men det är inte möjligt att se hur dessa har kommit till. Därför har de filer som laddats upp före examinationen i word-format använts för kontroll. Det kan betonas att dessa inte är de arbeten som finns i databasen. De kan skilja sig på betydande punkter särskilt om studenten har blivit underkänd och fått krav på omfattande revideringar. Syftet här är emellertid att se vilka metoder studenterna har använt. Jag gör inga anspråk i den här studien på att uttala mig om vilka metoder studenterna behärskar. Det behöver inte finnas ett absolut samband mellan vilka metoder de behärskar och vilka metoder de har använt.

När det gäller att utforma den färdiga produkten har studenten hjälp av studiehandledningen och färdiga mallar. Det finns också skivrarverkstäder med kunnig personal som kan hjälpa dem. En genomgång av den formella utformningen av texterna visar att studenterna har skrivit löpande text och brutit upp den som stycken, gjort hårda sidbrytningar, numrerat sidorna och på ett sådant sätt som kan förväntas om studenten vet hur texter skall skrivas med stöd av datorprogram. Den sida numreringen startar på och vilka sidor som inkluderas i numreringen visar att vissa flera studenter inte klarar av att hantera brytningar för andra ändamål än just att bryta sidan och att de inte är riktigt säkra på hur olika typer av brytningar fungerar.

Tabell 3 Antal examensarbeten som utnyttjar olika möjligheter i framställning av arbetet

Utnyttjande av funktioner och representationsformer	Antal arbeten N=30
Brytningar ⁴²	27
Generera innehållsförteckning	9
Olika stycke-formateringar till exempel blockcitat	20
Avstavning	0
Listor	23

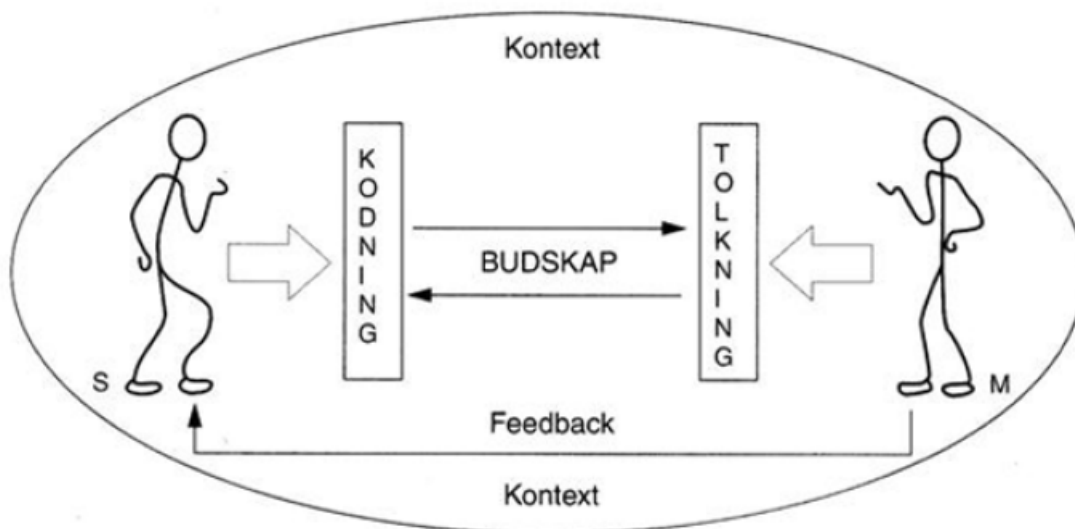
⁴¹ Abramsson, Andreas och Nilsson, Daniel (2009) *Minskar fysisk aktivitet självupplevda hälsobesvär?: En kvantitativ studie angående vilka eventuella samband som finns mellan gymnasiekillars självupplevda hälsobesvär och skattade fysiska aktivitetsnivå*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009 s. 23. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:227371>

⁴² Brytningar används för att skapa en gräns för hur olika delar av texten skall uppträda. Till exempel kan brytningar användas för att tvinga fram att en text börjar på udda eller jämn sida eller för att bestämma var sidnumreringen skall börja.

Fotnoter	10
Generera särskilda figur eller tabellförteckningar	1
Beskrivningar ⁴³	5
Bilder/figurer	4
Tabeller	6
Diagram	6
Egenskaper	7
Ej fulltext	3

Alla studenterna använder sig av olika stilar och storlekar för rubriker, indragna stycken och blockcitat. I de flesta fall så används vanlig marginaljustering för att åstadkomma rak högermarginal men i inget fall används avstavning för att förhindra för stora och ojämna avstånd mellan ord.

Innehållsförteckningar och referenslistor finns och där utnyttjas till exempel kursivstil. I flertalet arbeten används mallens färdiga rubriker men endast 9 av 27 arbeten utnyttjar möjligen att generera innehållsförteckningar. Dessutom antyder vad som inkluderas i innehållsförteckningen att de som utnyttjar rubriker för att generera innehållsförteckningar inte är helt klara över sambandet mellan rubriker och innehållsförteckning.

Figur 1 (Maltén 1998, sid. 16)

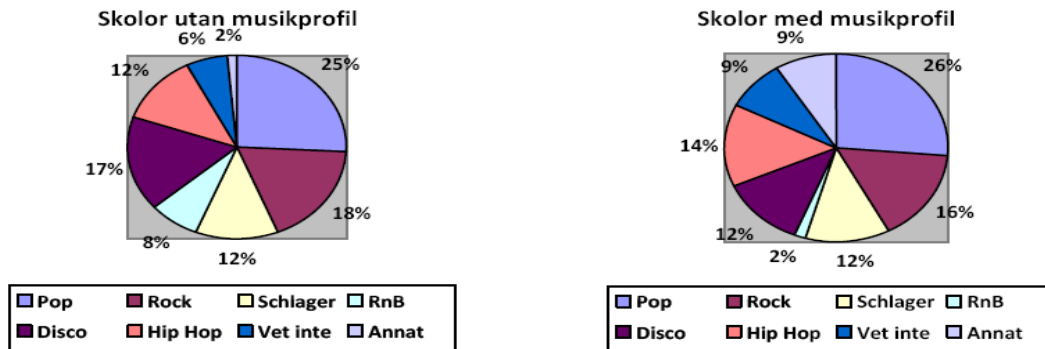
Figur 1 Exempel på bild i examensarbete

Trots vad som sagts ovan så ger studenternas examensarbeten intryck av att vara väl layoutade. Mycket få av de möjligheter som finns till multimodal representation utnyttjas

⁴³ Beskrivningar används för att skriva in en text som knyts till en numrerad tabell eller figur.

emellertid. Det finns inga exempel bland de 27 arbetena på att ljud eller rörlig bild inkluderas medan 4 arbeten har statistiska bilder, figurer eller modeller som i exemplet i figur 1⁴⁴.

Inte heller finns exempel på att inbäddade diagram eller tabeller används. I de få fall när bilder eller diagram används så har de klistrats in som bilder som i exemplet i figur 2 med resultatet att alla förändringar måste utföras i det program där diagrammet konstruerats och en ny bild kopieras in i sin helhet.⁴⁵

Figur 2 Exempel på diagram som bild i examensarbete

Tabeller hanteras på olika sätt i de 6 examensarbeten där sådana förekommer. I en del arbeten konstrueras de i word och kan ändras där i andra klistras de in som en bild och kan därmed inte förändras i word annat än till storlek eller genom att beskäras. Tabeller av den typ som finns nedan med rader som delats upp i olika antal kolumner finns endast i ett av arbetena⁴⁶.

Tabell 2. Fördelning av bilder mot kunskap.

	Vet inget				Fel svar			Enkelt svar						Bra svar		Korrekt svar		
Kodning	0				1			2						3		4		
Bild	A	B	E	F	C	D	F	A	B	C	D	E	F	E	F	B	E	F
Fördelning	1	1	2	1	1	2	2	1	2	1	4	7	4	2	2	1	1	2
Totalt	5				5			19						4		4		

Figur 3 Exempel på tabell med underkolumner i examensarbete

Det förefaller dessutom som om några av de som infogar tabeller eller diagram och utnyttjar beskrivningar är oklara över möjligheten att lägga in en beskrivning som ankras till figuren. Beskrivningar som utformas med Words funktion finns bara i fem av examensarbetena. End-

⁴⁴ Bengtsson, Anna och Eliasson, Alexandra (2009) Flickor berättar hemligheter och pojkar slåss!?" - en studie i konflikthantering ur ett genusperspektiv. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 16. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:352545/FULLTEXT01>

⁴⁵ Enhagen, Sanna; Berg, Alexander (2009) Elevers tankar om musiken i skolan. En jämförande undersökning ur ett elevperspektiv. Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 21. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:304365/FULLTEXT01>

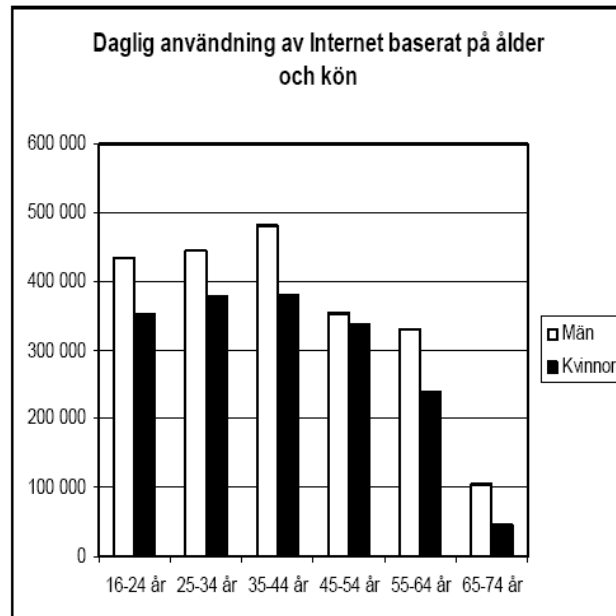
⁴⁶ Andersson, Karin och Persson, Caroline (2009) Vad är en bra lärobokillustration? Vad tycker elever i årskurs nio om modeller av växthuseffekten. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 s. 19. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231354>.

ast i ett arbete har studenterna utnyttjat möjligheten att generera en förteckning med hjälp av beskrivningarna.

Bilder, diagram och tabeller placeras så att de täcker utrymmet från marginal till marginal. Bilden hanteras som ett stycke som i figur 3 i rapporten Endast en student har utnyttjat möjligheten att ankra bilden till texten och låta texten flöda vid sidan av bilden som i exemplet i figur 4.⁴⁷

Figur 2

För att komplettera ovanstående resultat som kom fram i enkätundersökningen, ställs den mot statistik hämtad från SCB, se fig. 2. Den visar, uppdelat på kön och ålder, hur många personer som använder sig av Internet dagligen. Det är genomgående för alla åldersgrupper att män använder Internet varje dag i större utsträckning än vad kvinnor gör.⁴⁹

Figur 2. Statistiken är hämtad från Statistiska centralbyråns hemsida, www.scb.se, den 6 november 2008. Undersökningen gjordes januari-mars 2007 och uppdaterades i december 2007.

Figur 4 Exempel på flödande text i examensarbete

Ljudupptagningar dominerar datamaterialet. Att de saknas i pdf-filerna är kanske inte särskilt förvånande. Därmed saknas emellertid också möjligheter att illustrera vissa aspekter av kommunikation. Vad som kanske är mer förvånande är det som illustreras med bilderna och tabellerna ovan. Endast undantagsvis används bilder för att illustrera teoretiska eller metodologiska modeller. Examensarbetena behandlar miljöer, leksaker, lärobokillustrationer administrativa dokument och mycket annat men trots att studenterna berättar att de gör fältanteckningar eller laddar ner dokument så saknas illustrationer utom i de få fall då något dokument inkluderas som bilaga. Multimodal representation används för att illustrera kvantitativa fenomen. Det är i de studier där mätningar genomförts som data representeras av annat än text.

Etisk reflektion och teknik

Flertalet examensarbeten har ett särskilt avsnitt som behandlar hur studenterna hanterat etiska problem i samband med sitt projekt. De regler studenterna refererar till är de av Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets *Forskningsetiska principer* som publicerats av Vetenskapsrådet (2002). Framförallt försöker studenterna visa hur de har uppfyllt de

⁴⁷ Annell, Ulrika och Hettlesæther, Per, 2009, Barns Internetanvändning - ett arbete om barn i skolår 5 – 7; deras sätt att använda Internet utefter genus s. 27. Hämtat från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:231301/FULLTEXT01> 2010-07-23

fyra huvudkraven; informationskravet, samtyckeskravet, konfidenskravet och nyttjandekravet. Studenterna behandlar frågan i metod-delen av examensarbetet ibland i ett särskilt etikavsnitt. Eftersom flertalet arbeten utgår från de fyra huvudkraven kan arbeten som bygger på dokumentanalys helt sakna etiska överväganden, medan arbeten där datainsamlingen bygger på direkt kontakt med andra människor i samtliga fall innehåller överväganden om hur materialet skall hanteras. Särskilt gäller detta när elektronisk utrustning används.

Efter överenskommelse med en förskollärare som arbetar på förskolan där filmningen skulle ske, så skrev jag en blankett som målsmännen fick fylla i angående om de tillät videofilmning av sina barn. De fick även ta del av syftet med videoinspelningarna. Alla målsmän tillät att deras barn medverkade i min undersökning. Hade det funnits målsmän som inte velat att deras barn skulle ingå i min undersökning så hade detta självklart respekterats.⁴⁸

Studenten beskriver under "Etiska överväganden" hur den informerat om videofilmning. I övervägandena ingår att fundera över hur målsmän skall informeras. Syftet med filmningen är ett exempel på vad studenten menar skall ingå. Om föräldrarna inte accepterar så skall det respekteras. Men studenten reflekterar också över hur föräldrarnas bekantskap med studenten kan påverka deras inställning till filmning. Dessutom ger studenten en omfattande beskrivning av vilka sekvenser den filmat och när den stängt av kameran. På det stora hela tycks studentens reflektioner vara inriktade på hur kameran kan störa och detta formuleras inte direkt som en fråga om etiska överväganden även om sådan inverkan naturligtvis kan övervägas.

Ljudupptagning är den andra teknikintensiva formen för datainsamling. De reflektioner studenterna gör kan i princip innefattas i de fyra huvudkraven från Vetenskapsrådets skrift.

Innan intervjuerna genomfördes informerades respondenterna, via email, om ovanstående principer. Samtliga respondenter fick ge sitt godkännande till att innehållet i intervjuerna används i vår undersökning samt att vi använde oss av ljudupptagningar vid intervjutillfället.⁴⁹

Även vid andra intervjumetoder kommenterar studenter behovet av konfidens och att informera om hur materialet kommer att användas. Kommentarer om ljudupptagning ovan är av generell karaktär och skulle lika gärna kunna gälla för information som antecknats, men studenterna gör relevant att det handlar om ljudupptagning. I ett arbete gör studenterna gällande att samtycke krävs särskilt när intervjun bandas. Flertalet reflektioner handlar emellertid om hur mediet kan påverka. Vanlig är föreställningen att tekniken stör.

Två av intervjuerna fick dock genomföras med enbart anteckningar. En på grund av att pedagogen kände sig alltför obekvämd med att bli inspelad en på grund av tillfällig personalbrist då det inte var möjligt för pedagogen att under längre tid vara borta från barngruppen.⁵⁰

Ljudupptagningar väljs bort för att de kan skapa en konstlad situation. Behovet av att skapa en avslappnad situation förs fram. I ett arbete anges barnens låga ålder som skäl att inte använda sig av ljudupptagning. Även annan teknik kan uppfattas som störande som vid vi-

⁴⁸ Andersson, Anna (2009) Utelek på förskolan: en fallstudie. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 20. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:276212>

⁴⁹ Andersson, Josefin och Kjellqvist, Gustav (2009) "Begåvade elever": Några pedagogers sätt att resonera om begåvade elever och om de insatser som görs i dagens skola för att de ska utvecklas till sin fulla potential. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 s. 34. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:226082>

⁵⁰ Bengtsson, Sara och Karlsson, Camilla (2009) Utomhusdidaktik i förskolan: "Där finns alla möjligheter utomhus". Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 s. 24. Hämtad 2020-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:221707>

deo-filmning ovan eller när stegräknare används. Författarna kommenterar då hur denna kan inverka och hur lärarna uppmanats att ha kontakt med dem via telefon eller e-post om något inträffar.

En reaktion på ljud- och videoupptagning framstår emellertid tydligare än vid andra datainsamlingsformer. Studenterna verkar uppfatta större krav på konfidens. Det gäller bland annat i vilka sammanhang materialet får användas och hur det presenteras. De studenter som använder ljud och video är tydliga med att materialet skall behandlas konfidentiellt. I några av arbetena skriver studenterna att respondenterna fått löftet att materialet kommer att förstöras. I ett av arbetena beskrivs detta förfarande dessutom som i enlighet med Vetenskapsrådets etiska regler.

Målsmännen fick även information om att när jag inte behöver materialet mera kommer det att förstöras så att ingen utomstående kan komma över det (Vetenskapsrådet, 2002).⁵¹

REFLEKTION ÖVER RESULTATET

Den frågeställning som rapporten försökt besvara är hur studenters kunskaper och färdigheter i att använda digitala redskap kommer till uttryck i lärarstudenters självständiga arbeten. Kartläggningen visar att det självständiga arbetet sätter lärarstudenters "digitala kompetens på prov" men främst i relation till vad det innebär att framställa den produkt som går under namnet uppsats, examensarbete och självständigt arbete. Rapporten visar att denna förmåga kommer till uttryck i flera områden men också på tydliga brister i hur studenterna använder digitala redskap.

- Studenternas utnyttjande av digitala verktyg för att genomföra en översikt över forskningsfältet visar att deras kompetens kan ifrågasättas på många punkter. Studenternas informationshantering ger få exempel på att de säkert och kritiskt söker, värderar och väljer information från relevanta elektroniska informationskällor. Majoriteten av redovisade källor är tryckta.
- De självständiga arbetena visar att studenterna ofta utnyttjar IT till stöd i samband med kontakt inför datainsamling. E-post är tillsammans med telefon den vanligaste formen för kontakt som redovisas. Studenterna tar också stöd av digitala verktyg i sitt arbete med att samla in data för sitt projekt. De uppvisar emellertid en begränsad metod-repertoar. Endast ett fåtal digitala verktyg används till stöd. Det är framförallt teknik för ljudupptagning som används. Studenternas överväganden när det gäller teknik rör i första hand hur teknikanvändningen kommer att påverka datainsamlingen. Överväganden kring hur väl valet av datainsamlingsteknik passar deras problemställning förekommer sällan.
- Studenternas etiska överväganden i förhållande till digitala verktyg handlar i första hand om hur teknikanvändning kan påverka informanterna och huruvida de kan leva upp till konfidenskravet om de använder en viss teknik. Det finns en tendens till att studenterna uppfattar digital teknik som ett större hot på dessa punkter än andra tekniker för datainsamling.
- Studenternas sätt att använda digitala verktyg i bearbetning och analys av insamlat material visar att det är sällsynt att studenterna utnyttjar analysstöd. Det är främst teknik-

⁵¹ Andersson, Anna (2009) Utelek på förskolan: en fallstudie. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009 s. 18. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:276212>

stöd för transkribering som används. Transkribering beskrivs av studenterna som ett sätt att mer korrekt återge materialet. Studenter använder också programvara för att beräkna medelvärden eller genomföra deskriptiva beskrivningar av sitt material. Detta sker främst i studier som syftar till att kvantifiera. Avancerat analysarbete i sådan programvara kan förekomma men redovisas i så fall inte.

- Studenternas val av digitala verktyg och sätt att genomföra presentationen av examensarbetsuppgiften visar att studenterna behärskar elementär användning av digitala verktyg för att producera ett självständigt arbete. Textbehandling visar att studenterna behärskar val av typsnitt och formatering av texten i allmänhet däremot finns det inget som tyder på att någon större andel av studenterna använder metoder för att automatisera till exempel arbetet med förteckningar.
- Studenternas självständiga arbeten visar på tydliga brister i deras kompetens att utnyttja IT-stöd vid framställning av examensarbetet. Text dominerar och endast i ett fåtal fall används andra representationsformer. Inga exempel finns på att studenter utnyttjar redovisningsformer som avviker från uppsatsformatet. Inga exempel finns på att video, ljud, simulationer eller andra uttrycksformer inkluderas.

Referenslista

Ashworth, P., & Bannister, P. (1997). Guilty in who's eyes? University students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment. *Studies in Higher Education*, 22(2), 187-203.

Blum, S. (2009). *My Word! Plagiarism and college culture*. New York: Cornell University Press.

Grytzell-Månsson, G. och Nilsson, L. (2009) Plagiering och Urkund. En undersökning om textjämförelseprogram är lösningen på plagieringsproblematiken. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009.

Högskolan Kristianstad (2009) *Bedömningskriterier på grundnivå. Examensarbetet i AAU3*. Lärarutbildningen, Högskolan Kristianstad.

Högskolan Kristianstad (2009) *IT i Lärarutbildningen. Ansökan om medel för kunskapsöversikt och utveckling av resurser/moduler avseende bedömning och examination i lärarutbildningen*. Högskolan Kristianstad 2009-11-30. Dnr 2203/139-09

Högskolan Kristianstad (2002) *Utbildningsplan lärarutbildningen* Högskolan Kristianstad, Fastställd av nämnden för utbildningsvetenskap 2002-06-20, bilaga 3, Bibliotekets roll i lärarutbildningen (Dnr 1622/333-02)

Högskolan Kristianstad (2002) *Utbildningsplan lärarutbildningen* Högskolan Kristianstad, Fastställd av nämnden för utbildningsvetenskap 2002-06-20, bilaga 4 IKT-plan i lärarutbildningen (Dnr 1622/333-02)

Högskolan Kristianstad (2005) *Utbildningsplan, Lärarutbildning minst 140 poäng eller minst 180 poäng. Bilaga 4* (Dnr 715/333-05) s 15-18

KK-Stiftelsen (2010) *Kanslibeslut. Ärende: Ansökan ang. bedömning och examination inom lärarutbildningen. Ett utvecklingsprojekt inom ramen för satsningen på IT i Lärarutbildningen*. 2010-03-16. Dnr 2010/0004

KK-Stiftelsen (2010) *Avtal. Bedömning och examination – ett utvecklingsprojekt inom ramen för satsningen på IT i Lärarutbildningen*. KK-stiftelsen 2010-12-04, Dnr 2010/0004, Högskolan Kristianstad 2010-04-08 Dnr 2203/139-09

Nilsson, L.-E. (2009). *Imitatio or plagiarism? A critique of assumptions behind plagiarism detection services*. Paper presented at the 37th Congress of the Nordic Educational Research Association (NERA), Trondheim, Norway

Toumi-Gröhn, T, Engeström, Y., & Young, M. (2003) From transfer to boundary crossing: Between School and work as a tool for developing vocational education: An introduction. In Toumi-Gröhn, T., & Engeström, Y (Eds) *Between school and work: New perspectives on transfer and boundary crossing*. pp 1-16 Oxford: Elsevier

Examensarbeten

Abramsson, Andreas och Nilsson, Daniel (2009) *Minskar fysisk aktivitet självupplevda hälsobesvär?: En kvantitativ studie angående vilka eventuella samband som finns mellan gymnasiekillars självupplevda hälsobesvär och skattade fysiska aktivitetsnivå*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:227371>

Andersson, Anna (2009) *Utelek på förskolan: en fallstudie*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:276212>

Andersson, Emma och Ekström, Andreas (2009) *Fysisk aktivitet på fritidshemmet: en intervjustudie om hur fritidspedagoger förhåller sig till barns fysiska aktivitet på fritidshemmet*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:304495>

Andersson, Filip och Bosevska, Natali (2009) *Genus i förskolan: En studie om pedagogers förhållningsätt till genus i förskolan*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:296795>

Andersson, Ingela (2009) *Att förebygga och motverka främlingsfientlighet och rasism genom religionskunskapen*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:294222>

Andersson, Josefin och Kjellqvist, Gustav (2009) *"Begåvade elever": Några pedagogers sätt att resonera om begåvade elever och om de insatser som görs i dagens skola för att de ska utvecklas till sin fulla potential*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008 Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:226082>

Andersson, Karin och Persson, Caroline (2009) *Vad är en bra lärobokillustration? Vad tycker elever i årskurs nio om modeller av växthuseffekten*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231354> .

Andersson, Liza (2009) *Spanskstuderande elevers erfarenhet av och inställning till målspråksanvändning i klassrummet*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=2&pid=diva2:225251>

Ask, Joakim och Aronsson, Martin (2009) *Idrott och hälsa i en åttondeklass: Aktivitetsgrad mätt med stegräknare och synen på lektionsinnehåll ur ett genusperspektiv*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=2&pid=diva2:228445>

Axelsson, Caroline och Severin, Kata (2009) *Jag mår bara normalt, jag känner inte att det är något konstigt med att prata spanska eller svenska": Om tvåspråkiga elevers tankar kring sin tvåspråkighet och enspråkiga pedagogers attityder till tvåspråkigheten bland barn*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen.

- Examensarbete våren 2009. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=2&pid=diva2:224618>
- Annell, Ulrika och Hetlesæther, Per (2009) *Barns Internetanvändning - ett arbete om barn i skolår 5 – 7; deras sätt att använda Internet utefter genus*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtat från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:231301/FULLTEXT01> 2010-07-23
- Bengtsson, Anna och Eliasson, Alexandra (2009) *Flickor berättar hemligheter och pojkar slåss!?" - en studie i konflikthantering ur ett genusperspektiv*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:352545/FULLTEXT01>
- Bengtsson, Sara och Karlsson, Camilla (2009) *Utomhusdidaktik i förskolan: "Där finns alla möjligheter utomhus"*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:221707>
- Berg, Carola och Karlsson, Caroline (2009) *"Det är väldigt, väldigt roligt att ha utvecklingssamtal" - En undersökning av vad pedagogen anser påverkar genomförandet av utvecklingssamtalet i förskolan*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231269>
- Bergman, Louise (2009) *Artefakter: I barnens lek*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete. Fulltext saknas.
- Bergquist, Ann-Charlotte and Jönsson, Camilla (2009) *"Jag tar helt enkelt och läser det som verkar bra" En undersökning om bokval, attityder till och intresse för läsning i årskurs sju*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:286140>
- Berntsson, Victoria och Svensson, Susanne (2009) *"För det första måste det vara roligt!": En studie om pedagogers tankar kring möjligheter och hinder med musikaktiviteter i förskolan*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:286140>
- Boman Carlén, Lillemor (2009) *Att komma vidare i en yrkeskarriär: En kvalitativ studie av hur lärare och skola på estetiska programmet bild och formgivning förbereder elever för fortsatta studier och arbete inom estetiska verksamhetsområden*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:296047>
- Borg, Magnus och Persson, Martin (2009) *Utbildning inom Kriminalvården: En kvalitativ komparativ innehållsanalys av de lokala arbetsplanerna i Region Syd*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:221415>
- Bransford, J. (2000). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*, National Academies Press.
- Byllbas, Göran och Folkesson, Patrik (2009) *Gymnasieelever med ADHD / DAMP och deras syn på undervisning utomhus*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete. Fulltext saknas.
- Carlsson, Patrik och Lindekrantz, Nina (2009) *Den enda olycka som finns i världen är de vita: En studie i symboler och intertextualitet i Toni Morissons roman Älskade*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:222248>
- Carlsson, Sandra och Lindkvist, Sandra (2009) *Avvikelse eller sen utveckling?: Förskolornas tillvägagångssätt vid upptäckten av avvikande beteenden med inriktning på autism*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:296047>.

- Cederholm, Pernille och Svensson, Kristina (2009) *"Det skulle vá väldigt konstigt att inte ha musik och sång"* En uppsats om att använda musik och rörelse som ett redskap på förskolan respektive i tidig grundskola. Kristianstad: Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtat 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:231339/FULLTEXT01>
- Chienh, Joakim och Ekdahl, Sebastian (2009) *Leksaker i fokus , En studie om barns tankar kring förskolans leksaker*. Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2008. Hämtat från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:231295/FULLTEXT01> 2010-07-24
- Christoffersson, Ulrika och Hardebrant, Ingela (2009) *Upplevelser genom utomhuspedagogik: en studie om vad elever i en förstaklass uttrycker*. Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete. Fulltext saknas.
- Davidsson, Malin (2009) *Leken som metod för att bearbeta barns traumatiska händelser*. Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2005. Hämtas 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231332>
- Dicksson, Malin och Eliasson, Pernilla (2009) *Lärarnas kunskapssyn - vilken kunskapssyn vill lärare i Hässleholms kommun praktiseras i skolan?* Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2008. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:231252>
- Edwardsson, Peter (2009) *Kampen om historien: levande eller statlig historia i skolan?* Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:289266>
- Ekdahl, Ida (2009) *Inte utan min slöja: en studie i hur gymnasielärare upplever religiösa konflikter/kulturkrockar i skolan*. Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete våren 2009. Hämtad 2010-07-23 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:280512>
- Enhagen, Sanna; Berg, Alexander (2009) *Elevers tankar om musiken i skolan. En jämförande undersökning ur ett elevperspektiv*. Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. Examensarbete hösten 2009. Hämtad 2010-07-24 från <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:304365/FULLTEXT01>